

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 października 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. stwierdził, że K. R. w okresie od 9 marca 2021 r. do 8 lutego 2022 r. nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek (...). W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że zgłoszenie K. R. do ubezpieczeń w okresie od 16 grudnia 2019 r. do 8 lutego 2022r. było czynnością pozorną, której celem było obejście przepisów prawa. Nadto organ wskazał, że zgłoszenie K. R. do ubezpieczeń nastąpiło z datą wsteczną, a dokumenty rozliczeniowe za okres od lutego do lipca, za wrzesień, październik oraz grudzień 2021r. zostały złożone po ustawowym terminie. Jednocześnie organ rentowy zaznaczył, że w dniu 9 marca 2021r. została wydana decyzja o niepodleganiu przez K. R. ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) od dnia 1 grudnia 2019 r., a w związku z brakiem złożenia odwołania od tej decyzji, stała się ona prawomocna od dnia 16 kwietnia 2021 r. /decyzja - akta ZUS/

W dniu 30 listopada 2022 r. K. R. złożył odwołanie od powyższej decyzji zaskarżając ją w całości, zarzucając:

a) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na ustaleniu, że:

- zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych było czynnością pozorną, której celem było obejście przepisów prawa;
- umowa o pracę zawarta między wnioskodawcą , a spółką partnerską (...) w Ł. była zawarta dla pozorów, a przez to nieważna;
- wnioskodawcy nie łączył ze spółką partnerską (...) w Ł. stosunek pracy.

b) naruszenie prawa materialnego:

- art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez uznanie, że umowa o pracę zawarta między wnioskodawcą , a spółką partnerską (...) w Ł. była zawarta dla pozorów, podczas gdy nie organ rentowy nie miał ku temu żadnych podstaw, poza własnym domniemaniem;
- art. 22 k.p. poprzez uznanie, że między wnioskodawcą , a spółką partnerską (...) w Ł. nie istniał stosunek pracy w przedmiotowym okresie, podczas gdy spełnione były wszystkie ustawowe przesłanki istnienia tego stosunku.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, odwołujący wniósł o skorzystanie przez ZUS z prawa uregulowanego w art. 83 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i niezwłoczne uchylenie decyzji wydanej z naruszeniem prawa, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku - wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez Sąd poprzez stwierdzenie, że K. R. w spornym okresie jako pracownik u płatnika składek (...) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu , rentowym , chorobowemu i wypadkowemu. Wniósł nadto o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów ewentualnego zastępstwa procesowego. /odwołanie k.3 – 4/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. /odpowiedź na odwołanie k.18 – 18 odwrót/

Na rozprawie w dniu 23 marca 2023 r. płatnik składek „R. i (...) Radcowie Prawni i Rzecznicy Patentowi” spółka partnerska przyłączył się do stanowiska wnioskodawcy. /protokół rozprawy z dnia 23 marca 2023 r. , płyta CD k.75/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek „R. i (...) Radcowie Prawni i Rzecznicy Patentowi” spółka partnerska w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej świadczy usługi w zakresie obsługi prawnej. /okoliczności bezsporne/

K. R. legitymuje się wykształceniem średnim, obecnie studiuje prawo. Jest synem R. R. oraz A. R. - partnerów spółki. Nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego z rodzicami. /okoliczności bezsporne/

W dniu 1 grudnia 2019 r. pomiędzy K. R. „R. i (...) Radcowie Prawni i Rzecznicy Patentowi” spółką partnerską zawarto umowę o pracę na czas nieokreślony od dnia 1 grudnia 2019 r., zgodnie z którą K. R. powierzono obowiązki pracownicze asystenta ds. prawnych w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości wynagrodzenia minimalnego. /umowa o pracę k.5/

W dniu 9 marca 2021 r. została wydana decyzja o niepodleganiu przez K. R. ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) od dnia 1 grudnia 2019 r. , a w związku z brakiem złożenia odwołania od tej decyzji, stała się ona prawomocna od dnia 16 kwietnia 2021 r. /okoliczność bezsporna/

W okresie objętym zaskarżoną decyzją wnioskodawca wykonywał powierzone obowiązki pracownicze w godzinach pracy kancelarii płatnika zlokalizowanej przy ulicy (...) tj. od 9.00 do 17.00.

K. R. zajmował się obsługą klientów płatnika, przygotowywał projekty pism, umów, prowadził korespondencję e-mail, zajmował się kwestiami informatycznymi. Nadto organizował pracę sekretariatu, organizował terminarz pracy kancelarii, umawiał klientów, odbierał telefony.

Wykonując powyższe czynności wnioskodawca korzystał ze sprzętu płatnika, posiadał dostęp do systemu używanego przez pracodawcę (logował się na swoje indywidualne konto). Stosował się do poleceń wydawanych mu przez partnerów spółki , którzy jednocześnie rozliczali efekty jego pracy.

W rozpatrywanym okresie pracę na rzecz płatnika składek wnioskodawca łączył z pracą na rzecz Kancelarii (...) spółki komandytowej.

Za świadczoną pracę wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie.

Umowa o pracę z wnioskodawcą została rozwiązana na mocy porozumienia stron.

/ dokumentacja k.9 – 13, zapis logowań wnioskodawcy do systemu płatnika k 14-16, płyta CD k.68, zeznania świadków złożone na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 r.: K. P. – zapis 00:24:33 – 00:42:5 , A. R. – zapis 00:42:53 – 01:00:15, K. K. – zapis 01:04:02 – 01:14:4 , A. M. – zapis 01:16:01 – 01:26:27 - , płyta CD k.63, przesłuchanie wnioskodawcy e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2023 r – zapis 00:03:23 – 00:03:55 - płyta CD k.75 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami e-protokół rozprawy z dnia 16 lutego 2023 r – zapis 00:01:29 – 00:17:36 - płyta CD k.63, przesłuchanie działającego w imieniu płatnika R. R. – e-protokół rozprawy z dnia 23 marca 2023 r – zapis 00:03:55 – 00:14:10 - płyta CD k.75/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach sprawy oraz w oparciu o zeznania świadków oraz przesłuchanie stron spornego stosunku prawnego - wnioskodawcy i działającego w imieniu płatnika, nie znajdując żadnych podstaw do zakwestionowania ich wiarygodności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1, art.8 ust.1 i art.11 ust.1 i art.12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2022 r., poz.504) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Definicja pracownika na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych została zawarta w przepisie art.8 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, iż za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Pojęcie stosunku pracy, o jakim mowa w art.8 ust.1 ww. ustawy jest równoznaczne z pojęciem stosunku pracy definiowanego przez art. 22 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku, I UK 296/04, OSNP 2006/9-10/157).

Stosownie do treści art.22§1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Legalis nr 88987).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle samym faktem zawarcia umowy o pracę i opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Sam bowiem fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art.22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeżeli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę, jako pracownik pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana, jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy i do podjęcia i wykonywania pracy nie doszło a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów - art.83§1 k.c. Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 roku II UK 148/07, Lex nr 846577; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 roku II UK 321/04, OSNP 2006/11-12/190; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2001 roku II UKN 244/00, OSNP 2002/20/496; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 roku II UK 204/09, Lex nr 590241). Przy czym nie jest to jedyna postać pozorności umowy o pracę. Pozorność umowy o pracę ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę. W każdym przypadku decydujące znaczenie ma treść umowy i okoliczności faktyczne jej wykonywania.

Sąd podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), w którym stwierdza się, iż stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art.58§1 k.c. w zw. z art.300 k.p.). Ocena taka nie odnosi się jednak do sytuacji, gdy podejmowane czynności w ramach zawartej umowy o pracę nie mają na celu rzeczywistej realizacji tej umowy, a jedynie uwiarygodnienie jej świadczenia – innymi słowy są czynnościami pozornymi, fikcyjnymi - pracownik udaje, że wykonuje jakieś czynności jedynie po to, aby stworzyć dowody jej świadczenia. Nawiązanie umowy o pracę może, bowiem wynikać z czynności faktycznych wyrażających się z jednej strony zobowiązaniem pracownika do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, z drugiej zobowiązaniem pracodawcy do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem (art.22§1 k.p.).

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy zakwestionował ważność umowy o pracę zawartej pomiędzy K. R. a płatnikiem składek spółką partnerską (...) Radcowie Prawni i Rzecznicy Patentowi” stojąc na stanowisku, iż zgłoszenie K. R. do ubezpieczeń w okresie od grudnia 2019 r. do 8 lutego 2022 r. było czynnością pozorną, której celem było obejście przepisów prawa.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle dokonanych ustaleń faktycznych, nie ma podstaw do uznania, że w spornym okresie tj. od 9 marca 2021 r. do 8 lutego 2022 r. umowa o pracę zawarta między K. R. a płatnikiem składek - spółką partnerską,, (...) Radcowie Prawni i Rzecznicy Patentowi” nie była realizowana.

Sąd nie rozpatrywał natomiast okresu od grudnia 2019 r. do 8 marca 2021 r. , gdyż w dniu 9 marca 2021 r. została wydana decyzja o niepodleganiu przez K. R. ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy

o pracę u płatnika składek (...) od dnia 1 grudnia 2019 r. , a w związku z brakiem złożenia odwołania od tej decyzji , stała się ona prawomocna od dnia 16 kwietnia 2021 r.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jako podstawowe cechy stosunku pracy odróżniające go od innych stosunków prawnych wymienione zostały: dobrowolność; osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, powtarzający się; podporządkowanie, wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy, w miejscu i czasie wyznaczonym przez niego; ryzyko pracodawcy; odpłatny charakter zatrudnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2006 roku I PK 110/06 Lex nr 207175; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2009 roku, III PK 39/09, Lex nr 578140).

W wyroku z dnia 25 listopada 2005 roku (I UK 68/05, Lex nr 177165) Sąd Najwyższy stwierdził, iż wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy (pracy podporządkowanej) jest cechą o charakterze konstrukcyjnym dla istnienia stosunku pracy. Z kolei w uzasadnieniu do wyroku z dnia 7 marca 2006 roku (I PK 146/05 - Lex nr 234370) Sąd Najwyższy przypomniał, iż cechami charakterystycznymi dla stosunku pracy – wskazywanymi w orzecznictwie – są także: obowiązek osobistego wykonywania pracy, zakaz wyręczania się osobami trzecimi; bezwzględne obowiązywanie zasady odpłatności; pracowniczy obowiązek starannego działania, a nie osiągnięcia rezultatu, oraz obciążenie pracodawcy ryzykiem prowadzenia działalności; wykonywanie pracy skooperowanej, zespołowej; ciągłość świadczenia pracy; występowanie pewnych cech charakterystycznych dla stosunku pracy, np. wypłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe. Sąd Najwyższy wskazał także, że o kwalifikacji stosunku prawnego jako stosunku pracy decyduje przede wszystkim sposób wykonywania zatrudnienia. Strony mogą więc złożyć wyraźne oświadczenia woli co do ukształtowania podstawy prawnej zatrudnienia. Jednak nawet bez wyraźnego wyrażenia woli przez strony (złożenia oświadczeń woli w tym zakresie) stosunek prawny może być kwalifikowany jako stosunek pracy, jeżeli strony wykonują go w sposób charakterystyczny dla tego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż w spornym okresie umowa o pracę zawarta przez wnioskodawcę i płatnika była faktycznie realizowana.

Wskazać bowiem należy, że w okresie tym wnioskodawca faktycznie wykonywał powierzone mu obowiązki pracownicze, które sprowadzały się do obsługi klientów płatnika, przygotowywania projektów pism, umów, prowadzenia korespondencji e-mail, zajmowania się kwestiami informatycznymi.

Nadto – jak wynika z niespornych w sprawie ustaleń - wnioskodawca organizował pracę sekretariatu, ustalał terminarz pracy kancelarii, umawiał klientów, odbierał telefony.

Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie wykazał także, że K. R. pracował na sprzęcie płatnika, posiadał dostęp do systemu używanego przez pracodawcę (logował się na swoje indywidualne konto). Powyższe czynności wynikają wprost z wykazu logowań odwołującego do systemu płatnika.

Ustalenia Sądu wykazują także, że wykonując te wszystkie czynności wnioskodawca stosował się do poleceń wydawanych mu przez partnerów spółki , którzy jednocześnie rozliczali efekty jego pracy, a za świadczoną pracę otrzymywał wynagrodzenie.

Podkreślić należy, iż organ rentowy nie przedstawił żadnych dowodów świadczących o tym, że sporna umowa nie była faktycznie realizowana przez strony. Tymczasem w przypadku decyzji wyłączającej z ubezpieczeń społecznych to na organie rentowym ciąży ciężar dowodu w rozumieniu art. 6 k.c. Prawomocność zaś decyzji z dnia 9 marca 2021 r. na mocy której K. R. został wyłączony z ubezpieczeń społecznych od dnia 1 grudnia 2019 r. nie mogła rzutować na ocenę rozpatrywanego okresu.

Reasumując, w sprawie ustalono, że K. R. w spornym okresie podjął i faktycznie powierzone mu obowiązki pracownicze wykonywał, zaś płatnik świadczenie to przyjmował, płacąc umówione wynagrodzenie.

W postępowaniu wykazano realną potrzebę zatrudnienia wnioskodawcy jako pracownika, jak również to, iż stan zdrowia w dacie podejmowania pracy umożliwił mu realizację obowiązków pracowniczych.

Powyższe okoliczności pozwalają na ustalenie, że strony umowy o pracę łączył rzeczywisty stosunek pracy. W przypadku wnioskodawcy zostały spełnione wszystkie konstytutywne cechy stosunku pracy wymienione w art. 22 k.p. W tej sytuacji, kiedy umowa o pracę była rzeczywiście realizowana, nie można było przyjąć jej pozorności. Wykonywanie praw i obowiązków pracowniczych na podstawie przedmiotowej umowy o pracę rodziło w konsekwencji dla odwołującego się tytuł do ubezpieczeń pracowniczych.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zaskarżoną decyzję zmienił i stwierdził, że K. R. jako pracownik płatnika składek R. I PARTNERZY podlegał od dnia 9 marca 2021 r. do 8 lutego 2022 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu.

SSO Paulina Kuźma

S.B.